

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Християнське мистецтво України»

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Освітньо-наукова програма: Усі.

Спеціальність: Усі.

Галузь знань: Усі.

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Християнське мистецтво України.
Освітня програма	Усі
Спеціальність	Усі
Галузь знань	Усі
Освітній рівень	Перший (бакалавр)
Статус дисципліни	Вибіркова
Формат дисципліни	Денна форма навчання (лекції, семінарські заняття)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/6884
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс лекцій присвячено вивченню особливостей зародження, розвитку, сучасного стану й перспектив християнського мистецтва в українському суспільстві.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни: формування системного бачення християнства як однієї із світових релігій.	
4. Загальні та фахові компетентності	
<ul style="list-style-type: none"> • Формування системних культурологічних знань про християнське сакральне мистецтво України • Обізнаність з ресурсами, джерелами, що свідчать про християнське сакральне мистецтво України 	
5. Програмні результати навчання	
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • види і типи сакрального мистецтва християн; • типи, види, художні стилі сакральної архітектури України; • іконографічні типи в українському іконописі; • іконописні малярські осередки, школи, майстерні України; • творчу спадщину видатних українських іконописців; • українські церковні тканини та матеріали як галузь церковного мистецтва; • роль духовно-літургійного співу і музики в сакральних дійствах; • українські християнські календарно-обрядові пісні; • християнську тематику в театральних дійствах, кіномистецтві України. <p>Вміти: використовувати набуті знання на практиці, для професійного зростання, в повсякденному житті.</p>	
6. Організація навчання	

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	12		
семінарські заняття / практичні	18		
самостійна робота	60		
Тематика курсу			
Тема	Кількість год.		
	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Тема 1. Християнське мистецтво як вид релігійного мистецтва в Україні. <i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Об'єкт, предмет вивчення курсу «Християнське мистецтво України». Духовна культура й релігійне мистецтво: розуміння понять. Релігійне мистецтво: розуміння поняття. Жанри й види релігійного мистецтва. Жанри й види християнського мистецтва. Сакральне мистецтво в християнстві.	2	2	10
Тема 2. Візантійський, киеворуський, романський, готичний стилі у християнській сакральній архітектурі України. <i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Володіти базовою інформацією про основні питання теми: Розуміння понять: сакральне, профанне; світська архітектура, сакральна архітектура. Каплиця як вид сакральної архітектури (характерні місця побудови каплиць в Україні). Символіка, форми, структура храму. Християнські печери як пам'ятки будівництва в Україні. Муровані храми періоду Київської Русі в християнській сакральній спадщині України. Народне храмобудівництво: дерев'яні церкви (Галичина). Особливості візантійського, киеворуського, романського, готичного стилів у християнській сакральній архітектурі України.	2	2	10

Сакральні пам'ятки архітектури України періоду українського ренесансу.			
<p>Тема 3. Сакральна архітектура й скульптура України стилів бароко й класицизму України.</p> <p><i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Володіти базовою інформацією про: Відомі архітектурні пам'ятки барокового стилю в Україні, зокрема в Галичині. Визначення й порівняння характерних ознак типових барокових архітектурних традицій (козацьке бароко, європейське бароко в Україні). Монументальна християнська скульптура України. Храмова скульптура. Скульптурні композиції на іконостасах. Скульптурна творчість Івана Георгія Пінзеля, Матвія Полейовського. Художній надгробок в Україні — меморіальна галузь жанру скульптури.</p>	2	2	10
<p>Тема 4. Іконопис як жанр сакрального мистецтва в християнстві.</p> <p><i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Володіти базовою інформацією про: Догмат іконовшанування в ортодоксальному християнстві. Візантійський іконописний канон: основні норми та принципи Візантійський стиль в українському іконописі. Київські фрески, мозаїки. Іконопис, стінопис: диференціація понять. Іконописці. Ікони христологічного циклу в храмах України. Основні іконографічні типи Богородичних ікон: типи, значення, символіка, особливості в Україні. Ікона стилю бароко в Україні. Формування і структура українського іконостасу.</p>	2	2	5
<p>Тема 5. Іконописні малярські осередки, школи, майстерні України.</p> <p><i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i></p>	2	2	5
<p>Тема 6. Видатні українські</p>	2	2	5

<p>іконописці.</p> <p><i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i></p> <p>Лаврська іконописна та малярська майстерня</p> <p>Стиль і техніка живопису церков Києво-Печерської Лаври.</p> <p>Внутрішнє оздоблення церков Почаївської лаври.</p> <p>Пам'ятки іконописного мистецтва в Галичині та Волині (на прикладі колекцій ікон Івано-Франківського краєзнавчого музею, Музею мистецтв Прикарпаття, Музею Волинської ікони)</p> <p>Чудотворні ікони України.</p> <p>Образи діячів історії та культури України в храмових стінописах Східної Галичини першої третини ХХ ст.: мистецькі інтерпретації.</p> <p>Іконописне мистецтво на склі.</p>			
<p>Тема 7. Українські церковні тканини та матеріали як галузь церковного мистецтва: типи, походження, символіка.</p> <p><i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i></p> <p>Дияконське, священиче, архієрейське облачення: елементи, символіка.</p> <p>Плащаниці і хоругви в сакральній традиції церкви.</p> <p>Храмово-обрядові вироби.</p> <p>Вишивана ікона. Українська вишивка в інтер'єрах храмів.</p> <p>Символіка українського великоднього писанкарства.</p>		2	5
<p>Тема 8. Християнська духовна музика і спів. Календарно-обрядові пісні у християнстві.</p> <p><i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i></p> <p>Традиції українського літургійного співу. Творча спадщина видатних українських композиторів.</p> <p>Літургійна музика католицької церкви.</p>		2	5

<p>Авторські й народні колядки обрядовій культурі України. Християнські звичаї і традиції в українській побутовій культурі.</p> <p>Хоровий та музичний супровід богослужінь у протестантських організаціях.</p>			
<p>Тема 9. Християнська тематика в театральних дійствах, кіномистецтві України. <i>Студенти вивчають, вміють пояснити основні питання теми:</i> Історія розвитку вертепного дійства в Україні.</p> <p>Відображення життя і діяльності видатних лідерів українських християнських церков у кіномистецтві України. Християнська тематика у художніх фільмах.</p> <p>Християнська тематика у документальних фільмах.</p> <p>Фестивалі християнської пісні, християнського кіно як засіб місіонерської роботи українських церков.</p>		2	5
	12	18	60
<p>7. Теми самостійної роботи студентів</p>	<p>Дослідження історії і мистецьких особливостей пам'яток християнської сакральної архітектури:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Михайлівський золотоверхий собор. 2. Собор святої Софії. 3. Архітектурний комплекс Києво-Печерської лаври: Троїцька надбрамна церква (1106 – 1108 рр.); Собор Успіння Пресвятої Богородиці; Хрестовоздвиженська церква; Церква Різдва Пресвятої Богородиці. 4. Архітектурний комплекс Видубицького монастиря: Георгіївський собор (1696 – 1701 рр.); Михайлівський собор. 5. Сакральні архітектурні пам'ятки Чернігова: Спаський собор; Собор Бориса й Гліба. 6. Церква святого Пантелеймона (Галич) 7. Іллінська церква (Суботів) 8. Церква Спаса на Берестові 		

	<p>9. Свято-Іллінська церква, Київ</p> <p>10. Велика лаврська дзвіниця</p> <p>11. Церква Миколи Чудотворця Набережного, Київ</p> <p>12. Андріївська церква</p> <p>13. Бучацький монастир</p> <p>14. Монастир кармелітів босих</p> <p>15. Почаївська лавра</p> <p>16. Собор Святого Юра (Львів)</p> <p>17. Латинський катедральний собор (Львів).</p> <p>18. Церква Пресвятої Євхаристії (Домініканський костел) (Львів).</p> <p>19. Собор Святого Воскресіння УГКЦ (Івано-Франківськ).</p> <p>20. Колегіальний костел Пресвятої Діви Марії, Івано-Франківськ</p> <p>21. Кафедральний собор Покрови Пресвятої Богородиці, Вірменська церква (Івано-Франківськ).</p> <p>22. Собор Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці (Тернопіль)</p> <p>23. Скит Манявський.</p> <p>24. Християнські паломницькі центри у світі.</p> <p>25. Християнські паломницькі центри в Україні</p>	
8. Система оцінювання курсу		
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>При виставленні заліку (мінімум 50 балів, максимум 100 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), здобуті при поточному усному оцінюванні (70 балів), при виконанні тестування (30) під час аудиторних занять.</p> <p>Студент, який не набрав 50 залікових балів за відомістю №1, користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне тестування.</p>	
<p>Шкала оцінювання: національна та</p>	<p>Сума балів за всі</p>	<p>Оцінка за національною шкалою (для заліку)</p>

ECTS	види навчальної діяльності		
	90 – 100 (A)	відмінно	зараховано
	80 – 89 (B)	добре	
	70 – 79 (C)	добре	
	60 – 69 (D)	задовільно	
	50 - E		
	26 – 49 FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25 F	незадовільно з повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Підсумковий контроль		Залік	
9. Політика курсу			
<p>Академічна доброчесність. Повага до всіх учасників освітнього процесу; сприйняття й толерантність до представників різних світоглядів; забороняється плагіат у підготовці і представленні робіт.</p> <p>Пропуски занять (відпрацювання). Відпрацювання пропущених занять через опрацювання матеріалів лекцій, рекомендованої літератури</p> <p>Виконання завдання пізніше встановленого терміну. Дозволяється, але у зв'язку з поважної причини, підтвердженої документально.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Невідповідна поведінка під час заняття. забороняється зневага до когось з учасників освітнього процесу; - забороняється некоректні вислови, агресивні прояви поведінки <p>Додаткові бали: участь у студентських конференціях з дисципліни: 10 б.</p>			
10. Рекомендована література			

1. Вечерський Віктор. Особливості стилю бароко в архітектурі України XVII–XVIII століть // <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16947/41-Vechersky.pdf?sequence=1>
2. Історія української культури: Навчально-методичний посібник з дисципліни / Укл. Петренко І.М., Сарапин В.В. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2012. – 504 с. // Доступ: <http://www.culture.puet.edu.ua/files/iuk.pdf>
3. Історія української культури: Навчальний посібник ... / Ю.О.Шабанова, Н.Ю.Тарасова, О.Я. Дичковська. – Дніпропетровськ, 2012. – 141 с. // <https://filosof.nmu.org.ua/ua/Textbooks/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8.pdf>
4. Хома І. Я. Історія української культури: навч. посібник / І.Я. Хома, А.О. Сова, Ж.В. Мина; за ред. І.Я. Хоми. – Львів, 2012. – 356 с. // Електронний ресурс: <http://194.44.152.155/elib/local/r39.pdf>
5. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович — К., 1998. — 728 с. // Електронний ресурс: <http://litopys.org.ua/popovych/narys.htm>
6. Список мурованих храмів у стилі українського бароко // https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BC%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85%D1%80%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%B2_%D1%83_%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BB%D1%96_%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE
7. Хорове мистецтво України та його подвижники: матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дрогобич, 19 – 20 жовтня 2017 року) [Електронний ресурс] / Редкол. : І.Л. Бермес, В.В. Полюга. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2017. – 358 с. – Режим доступу: <http://ddpu.drohobych.net/konf-xorovemystectvo/>
8. Формування і структура українського іконостасу // <https://www.osbm.org.ua/index.php/publikatsiyi/liturhiya/1835-formuvannia-i-struktura-ukrainskoho-ikonostasa>
9. Християнська сакральна традиція: історія і сьогодення. Матеріали Міжнародної наукової конференції, м. Львів, 6-7 грудня 2013 р. - Львів, 2013. - 262 с.
10. Шевченко В. М. Словник-довідник з релігієзнавства. – К. : Наук. думка, 2004. – 560 с.

11. Програмові вимоги

- Об'єкт, предмет вивчення курсу «Християнське мистецтво України».
- Духовна культура й релігійне мистецтво: розуміння понять.
- Релігійне мистецтво: розуміння поняття.
- Жанри й види релігійного мистецтва.

- Жанри й види християнського мистецтва.
- Сакральне мистецтво в християнстві
- Розуміння понять: сакральне, профанне; світська архітектура, сакральна архітектура. Каплиця як вид сакральної архітектури (характерні місця побудови каплиць в Україні).
- Символіка, форми, структура храму.
- Християнські печери як пам'ятки будівництва в Україні.
- Муровані храми періоду Київської Русі в християнській сакральній спадщині України.
- Народне храмобудівництво: дерев'яні церкви (Галичина).
- Особливості візантійського, киеворуського, романського, готичного стилів у християнській сакральній архітектурі України.
- Сакральні пам'ятки архітектури України періоду українського ренесансу
- Відомі архітектурні пам'ятки барокового стилю в Україні, зокрема в Галичині.
- Визначення й порівняння характерних ознак типових барокових архітектурних традицій (козацьке бароко, європейське бароко в Україні).
- Монументальна християнська скульптура України. Храмова скульптура. Скульптурні композиції на іконостасах.
- Скульптурна творчість Івана Георгія Пінзеля, Матвія Полейовського.
- Художній надгробок в Україні — меморіальна галузь жанру скульптури
- Догмат іконошанування в ортодоксальному християнстві.
- Візантійський іконописний канон: основні норми та принципи
- Візантійський стиль в українському іконописі. Київські фрески, мозаїки.
- Іконопис, стінопис: диференціація понять. Іконописці.
- Ікони христологічного циклу в храмах України.
- Основні іконографічні типи Богородичних ікон: типи, значення, символіка, особливості в Україні.
- Ікона стилю бароко в Україні.
- Формування і структура українського іконостасу
- Лаврська іконописна та малярська майстерня
- Стиль і техніка живопису церков Києво-Печерської Лаври.
- Внутрішнє оздоблення церков Почаївської лаври.
- Пам'ятки іконописного мистецтва в Галичині та Волині (на прикладі колекцій ікон Івано-Франківського краєзнавчого музею, Музею мистецтв Прикарпаття, Музею Волинської ікони)
- Чудотворні ікони України.
- Образи діячів історії та культури України в храмових стінописах Східної Галичини першої третини ХХ ст.: мистецькі інтерпретації.
- Іконописне мистецтво на склі
- Творча спадщина знаних іконописців України:
- Іван Руткович, Йов Кондзелевич, Модест Сосенко
- Михайло Бойчук, Іван Їжакевич.
- Сучасні іконописні школи та майстерні України.
- Українська ікона ХХІ століття: середньовічна традиція і авангард
- Дияконське, священниче, архієрейське облачення: елементи, символіка.

- Плащаниці і хоругви в сакральній традиції церкви.
- Храмово-обрядові вироби.
- Вишивана ікона. Українська вишивка в інтер'єрах храмів.
- Символіка українського великоднього писанкарства
- Традиції українського літургійного співу. Творча спадщина видатних українських композиторів.
- Літургійна музика католицької церкви.
- Авторські й народні колядки обрядовій культурі України. Християнські звичаї і традиції в українській побутовій культурі.
- Хоровий та музичний супровід богослужінь у протестантських організаціях
- Історія розвитку вертепного дійства в Україні.
- Відображення життя і діяльності видатних лідерів українських християнських церков у кіномистецтві України. Християнська тематика у художніх фільмах.
- Християнська тематика у документальних фільмах.
- Фестивалі християнської пісні, християнського кіно як засіб місіонерської роботи українських церков.

12. Контактна інформація			
Кафедра	Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства. Аудиторія 503; тел.: 59-60-15 Ел. адреса кафедри: kfsr@pnu.edu.ua Сайт кафедри: https://kfsr.pnu.edu.ua/		
Викладач	Білоус Світлана Іванівна		
Контактна інформація викладача:	svitlana.bilous@pnu.edu.ua		

Викладач: Білоус Світлана Іванівна